

CATALANS,

De retorn de la nostra excursió, que ja sabeu, per terres d'Amèrica, us devia uns mots jo que, en emprendre-la, us havia dit l'« a reveure ».

El malaurat fracàs del moviment revolucionari del 28 fa que us els adressi, sense perdre temps, amb aquell optimisme que dóna sempre el sentir-se fiat a una causa tan noble i tan ferma com la nostra, per invitar-vos a treure'n la lliçó d'experiència que se segueix d'aquest com de tots els altres moviments militars també fracassats. Tots han patit del mateix mal i tots, pel damunt de l'idealisme d'alguns dels seus dirigents, han fallat per la mateixa causa.

Però, els separatistes d'Estat Català davant del gest personal d'En Sánchez Guerra i de les responsabilitats que ha acceptat, l'acompanyem en esperit en aquests moments de decepció que segurament li haurà produït veure fallar a la paraula que li havien donat els militars i fallar-hi per manca del coratge més elemental. Net: es deu sentir traït per la cobardia d'uns homes que de l'honor i el coratge en fan una professió, a la qual manquen a la simple amenaça d'unes fulles volants que els anuncien la primera batalla. A nosaltres, tot i lamentant-ho, no ens ha sorprès del tot la fallida de certs elements que, ja llavors del moviment dels artillers, deposaren llur actitud per estalviar sang, com manifestaren ells mateixos després en llur manifest que publicaren per justificar-se. Ja és una posició aquesta que comença tanmateix a tenir massa prosèlits. Disortadament per a nosaltres i no sé per quina llei d'associacions idees, em fa recordar catalans, ben representatius per cert, que, fins la vetlla del cop d'estat del Primo de Rivera, bandera de guerra en mà, predicaven l'urgència d'assolir la sobirania per al nostre poble i, avui, prediquen solucions més fàcilment i menys cruenment viables, enlairant la bandera d'un federalisme vergonyant i retardatari.

Una sola idea pot alleugerir la pena moral d'En Sánchez Guerra. El seu gest no haurà estat del tot inútil, tindrà, fracassat i tot, una eficàcia. Una eficàcia de demostració, de desmentiment davant del món de certes declaracions del dictador espanyol falses i gosades. No són, avui, els separatistes críminosos i il·lusos, ni els obrers desheredats i destructius, és un dels homes més representatius dels elements conservadors d'Espanya que crida contra el règim. I, en llessar aquest crit, l'avalua amb el seu gest i amb la seva vida, si cal, que això significa l'haver-se posat al front d'un moviment revolucionari i haver desembarcat en un port de València, fiat a la paraula dels que li han fallat.

Cuïto a declarar que en parlar més amunt de l'honor dels militars, exclòia, del meu atac, els elements d'inferior gerarquia en l'exèrcit espanyol, que s'han mantingut fermes en llurs paraula i compromisos, constant-los en més d'un cas la carrera i la llibertat. A les presons d'Espanya hi ha encara militars condemnats per aquesta causa que mereix en tots els

nostres homenatges. El sol fet del compliment de llur condemna mostra el contrasentit monstruós de la dictadura que mentre manté aquests a la presó, donà la llibertat a altres de gerarquia superior en conseqüència més responsables. Això, quan no els ha honorat amb millores i ascensos que han apagat d'una vegada els anhels que en uns moments haguessin simulat tenir. Quin sarcasme! I pensar que uns homes d'aquests procediments, ara, adolorits, disolen el regiment de Ciudad Real i posen una corbata de dol a la seva bandera per haver fallat els soldats al jurament que li havien prestat! Quin sentiment de pàtria! La bandera endolada! Com no endolà la de la capitania general de Barcelona quan ell, amb l'exemple del seu cop d'estat, obrí el camí de les sublevacions militars? I, si per fallar al jurament uns simples soldats cal endolar la bandera de llur regiment, quin dol no hauria de dur la bandera d'Espanya a la constitució de la qual mancà no ja un simple soldat sinó el mateix Rei, oblidant també un jurament fet amb un bon xic més de solemnitat? I, ara, es plany i tem que l'exèrcit espanyol no faci riure els estrangers! Heus aquí resumida la concepció borbònica de l'honor, fonamentant-se en l'aparença exterior i no en la intimitat de la consciència. Ja comença a ser l'hora que es preocupi, més que de les rialles de fora, de les llàgrimes que comencen a córrer per dintre.

He parlat d'una comunitat de causes de fallida de tots els moviments de revolució malauradament fracassats. Verament aquesta existeix i no és altra que la manca de sentit verament revolucionari en els dirigents. Tots ells no han tingut altre esperit de llibertat, en el fons, que el que pugui tenir un lliberal espanyol, sense gaire simpatia, doncs pels únics problemes de llibertat candents a Espanya, com són els de les llibertats dels petits pobles, i els de les llibertats socials de les classes obreres, les que han sofert més el pes de la dictadura. Això ha fet que, malgrat el contacte que han tingut amb obrers de tots matisos, i amb representants d'altres tendències polítiques més radicals que les seves, elements tots aquests que se'ls acostaven ocasionalment per volcar la dictadura i el règim, no hagin arribat mai amb ells, més que a aliances amb reserves, reserves que han fet fallar la revolució. Perquè en cap dels moviments els elements directius, en possessió de les armes, no han volgut armar els elements populars que encarnaven els aludits problemes, per començar tots alhora? En el fons no ha estat per altra raó que per la temença que, un cop armats i en revolta, no ultrapassessin els punts del programa mínim que ocasionalment els juntava i fessin trontollar els principis conservadors que ells, en el fons, creien intangibles. Per això, cada vegada, han volgut començar ells sols, amb la promesa d'equipar els altres més tard, cosa que, ensems que ha llevat al moviment aquell caràcter que l'hauria fet més simpàtic i eficaç, a ells, en el moment de llur fallida, els ha deixat sense ningú que els sostingués. Gens difícil tampoc d'endevinar que, si en ocasió de qualsevol dels intents militars fracassats, haguessin armat els elements revolucionaris populars, i aquests haguessin, fet el primer cop, donant així el to d'un moviment popular a la revolució, i

de seguida haguessin sortit els batallons a ajudar-los, l'alçament havia de reeixir per força.

Es per aquesta mateixa causa que el poble tampoc s'ha deixat guanyar per l'entusiasme que els moviments revolucionaris solen desvetllar-li, per que se'n ha adonat que no s'anava més que a un canvi de govern. No hi fa res que el nou govern acceptés la caiguda de la monarquia i anés a una república. Si aquesta podia ésser tan centralista com la monarquia, si no més s'anava simplement a la reinstauració de la constitució i del parlament, si no es garantia la solució dels problemes nacionalistes i socials, el poble tenia raó en el que afirmava amb el seu comportament: no valia la pena d'aviar un sol tret ni de passar un sol dia de presó.

Aquesta és exactament la nostra opinió, també.

Els separatistes catalans volem una República Catalana amb plenitud de sobirania, per poder lliurament resoldre tots els nostres problemes interiors i de relacions.

No és el moment de repetir ara el que hem dit ja, en tots els manifestos, declaracions i propagandes, que anhelem per a l'ensentdemà de la Catalunya lliure. Creient que és ella, un cop lliure, qui s'ha de resoldre tots els seus problemes, volem i devem primer que res guanyar-li i garantir-li aquesta sobirania. Així ho creiem i a això anirem si cal per la violència, quan sigui i contra qui sigui. Si, però que vull repetir que amb una mateixa fe crec que no hi ha d'haver nacions ni classes opressoras ni oprímides. Sempre he dit, i mai ho hauré dit prou, que si amb la llibertat política de Catalunya no s'hagués de garantir la seva llibertat social, en les reformes socials modernes que comportaria, fora malaguanyada una sola gota de sang que es vessés per ella. També vull repetir que, encara que només fos per resoldre els problemes polítics, culturals, econòmics i essencialment els socials, amb tot el llur caràcter que presenten a casa nostra, ens caldria la independència. Per pactes i més pactes que arribéssim a fer amb els espanyols, és impossible que mai llur mentalitat podés estar d'acord amb les reformes que ens inspiraria la nostra. Per retrobar-nos nosaltres mateixos, per suscitar novament totes les nostres valors tradicionals i millorar-les, per reinstaurar les nostres institucions i refer el nostre patrimoni moral, per bastir així la Catalunya nova ben purificada de tantes adulteracions imposades durant segles, no dupteu, catalans, que ens caldrà tot l'esforç nostre ben lliure i alleugerit, sense que poguem distreure'n la més petita de les nostres possibilitats morals i materials. I és evident que aquestes ens foren minvades per tota altra solució que no sigui la de la nostra independència.

Em plau proclamar, en aquests moments la veritat simple i senzilla del nostre separatisme. Simple i senzilla ens ve del dret de tots els pobles a governar-se per si mateixos; simple i senzilla ens l'ensenya la nostra tradició i simple i senzilla ens la dicta la veu de la nostra consciència. I, no us fiessiu del tot d'aquells que us la vulguin donar massa complicada. Són els oportunistes que ho fan també per oportunitats sovint personals. En un moment de fallides de moviments revolucionaris, d'aplaçaments d'esperances, de desercions

R. 15923

espirituals dels nostre camp de germans nostres, ens l'hem de repetir interiorment ben sovint la veritat perdurable del nostre separatisme i de la nostra fe en Catalunya. Només així, sentirem dintre de nosaltres aquell optimisme que està per damunt dels homes i de les coses accidentals i moridores. Catalunya és incommovible contra tot i per damunt de tots.

Amb aquest mateix optimisme us parlava, fa un any, en anar-nos en cap a Amèrica i amb més optimisme encara us parlo ara, de retorn. Els catalans de les nostres organitzacions d'Amèrica, exemple de patriotes, gràcies als quals podèrem fer el nostre intent nacionalista popular també malauradament fracassat al Pirineu, però que també digué al món que Catalunya volia ésser lliure, són al mateix lloc que sempre i esperen de nosaltres. Quin recomfort moral que ha estat per nosaltres fer llur coneixença! I quina altra alenada d'esperit de llibertat que es troba en aquelles terres tèbies encara de les darreres revolucions que els duguerén la independència! Llurs herois, sovint en una insignificantíssima minoria en començar, no els cercaren, no els camins més fàcils per alçar el poble i dur-lo quan calia al suprem sacrifici!

Cal! Cal que ens hi abrassem fort amb la veritat del nostre separatisme. Sobre tot en moments de fluctuacions de mateixos germans nostres. Federalisme? Ja ho dirà Catalunya, quan es trobi en una posició de dignitat i de llibertat. Ja ho dirà Catalunya, quan tingui personalitat jurídica per proposar o acceptar les condicions d'un pacte. Es tan perillós fer pactar el feble amb el fort, l'esclau amb l'opressor! Com pot ser que l'opressor vagi de bona voluntat i amb cordialitat a un pacte amb l'esclau si comença negant-li la llibertat? Ni com pot ser que el que es troba en estat d'humiliació pugui posar les condicions que posaria si podés pactar d'igual a igual? Voleu un exemple més clar d'això que el que ens donen les respostes d'alguns a l'enquesta que tan oportunament obri temps endarrera « L'Opinió » de Barcelona? Es que foren per ventura tan moderats en llurs anhels i condicions que demanen si, en lloc de parlar en temps de repressió, parlessin en temps de tolerància? Recordant actuacions passades, veuríem que no. El nostre primer deure, doncs és de situar Catalunya en aquest estat de dignitat. Es ella, ella la que ha d'escollir els seus camins, ben sobirana.

Nosaltres, però si que volem dir, fidels al deure que tenim de lliurar primer que res Catalunya, que no acceptariem cap pacte federal que per si sol suposés la més petita restricció de la sobirania, dels

estats particulars. I, així, no forem mai d'aquells que s'aconortarien amb una República federal espanyola en la qual les atribucions i les llibertats donades als estats particulars, els fossin donades pel Govern Central, sense que ja abans s'haguessin produït llurs constitucions. Ni d'aquells altres que per una major intensitat en certes facultats que els fossin concedides, deixessin restringir-se'n d'altres, àdhuc en perjudici de la sobirania nacional. Ni d'aquells altres que en el fons del llur federalisme hi amaguen una set d'un gran imperi, creient més en la grandesa material que en la moral dels pobles. Nosaltres, per dir-ho de la manera resumida que comporta una fulla, només acceptariem amb la resta d'Espanya, una federació en la qual del Govern Central de la Federació només gaudís, i això en tots els camps en absolut, de la jurisdicció que li vingués delegada dels Estats particulars, pel pacte, i encara aquest periòdic, havent-se de renovar cada número d'anys que es convingués. I remarcavem « en tots els camps en absolut » perquè com que algunes vegades que se'n ha parlat hi ha qui ha dit que acceptaria un pacte pel qual el Govern Central es reservés certes facultats, la concernent per exemple a les qüestions obreres i socials en general, creiem essencial combatre-ho. La restricció de la sobirania de l'Estat Particular que això suposa a part, no creiem que cap d'aquests estats podés arribar a l'obra de govern armònica que cal a tot poble. Un Estat al qual se li restringís una sola, de les facultats, fos en el camp que fos, i encara molt més si es tractés del camp social, ens semblaria una màquina, per perfecta i moderna que fos, però que li manqués una peça. Més breu i més clar. Nosaltres els separatistes comencem trobant erroni que es parli de si acceptariem o deixariem d'acceptar, quan en bona doctrina nacionalista som nosaltres els que hauríem de proposar i delegar al Govern Central, això sempre que volguéssim anar a una federació.

Ens plau també fer constar que aquesta federació a la qual es podés entrar lliurement i voluntària, no és d'ara que l'acceptem sinó que sempre l'hem proclamada. Precisament era un dels extrems del meu manifest quan el nostre moviment malauradament fallat en el Pirineu. No s'hi val, doncs que hi hagi qui, per atacar el separatisme afegeixi nous termes a la seva doctrina, parlant-nos del separatisme « com finalitat darrera » per dir que és una cosa monstruosa per tal que inhumana. No és estrany, però si imperdonable en un català, que per defensar una frase hagi de recórrer a un periòdic de

tan baixa moral com l'A, B, C, Mai no hem parlat del separatisme com finalitat darrera. Però si de la seva finalitat haguéssim de parlar, diríem que nosaltres volem la separació de Catalunya precisament com nostra primera finalitat: per poder partir d'aquí i emprendre ràpidament i sense cap mena d'obstacle la resolució dels nostres problemes, el de la cultura dels nostres fills, els de la formació dels nostres obrers, els del treball, en fi tots els problemes de govern interiors i exteriors estudiant fins i tot les federacions que podessin caldre a Catalunya segons la seva voluntat amb altres pobles. I consti que entre aquests problemes que tenim a resoldre n'hi ha que afecten tan directament la nostra dignitat de catalans que ens sembla impossible que encara hi hagi qui digui que ha d'esperar-se una millor oportunitat si més no per dignificar-nos. Ja ho sabem i sempre ho he predicat als nostres que la llibertat sovint costa i exigeix suprens sacrificis. El que no digui que es l'hora de l'acció és que no escolta la veu de la seva consciència, es deix traïr més aviat per la de la comoditat.

Que en treurem de parlar del federalisme que hagim d'implantar, o del socialisme, si hi ha un estat de força que no deix en peu ni una constitució com la antiga constitució espanyola? No fóra millor que tots plegats lluitéssim per acabar primer amb aquest estat de força que es l'oprobri major del nostre poble? Això mateix proposava, fa poc als amics de « Le Cri des Peuples » de Paris, en el miting que celebràren a favor de les minories nacionals i dels pobles oprimits. Fem mitings, els deia, fem articles, fem tota mena de propagandes, però fem també una aliança d'acció per a defensar recíprocament els nostres pobles. Que hi fa que sigui l'un o l'altre dels nostres pobles que reclami primer, per qüestió d'oportunitat, la nostra acció i, si cal, la nostra vida! Nosaltres lluitem per la llibertat i per la justícia. I no fóra bell que nosaltres el separatistes d'arreu, tan sovint tildats d'inhumans, fossim els primers de donar l'exemple de l'únic veritable internacionalisme?

No vull deixar de fer esment dels separatistes que en els moments decisius estigueren al lloc que els pertocava, disposats amb aquell entusiasme que cal per aquests actes. Llur actitud no pot ésser més exemplar i ensems condemnatòria contra els pessimistes massa resignats. A ells la meua salutació més fervent. En ells te fiades totes les seves esperances Catalunya.

Francesc MACIA.